

การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ปฐมา สุขทวี¹ พัทธธาดา ยาประเสริฐ²
วรัญญา คงปรีชา³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา 2) นำ ข้อมูลมาสร้างสรรครูปแบบการเรียนรู้ในการพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเอง จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.99 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 จำนวน 217 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาครูมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.99) รองลงมา คือ ต้องการพัฒนาตนเองด้านอารมณ์ ($\bar{X}=3.84$, S.D.=1.01) ต้องการพัฒนาตนเองด้านสังคม ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.97) และต้องการพัฒนาตนเองด้านร่างกาย ($\bar{X}=3.50$, S.D.=1.00) ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนาตนเอง นักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² อาจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยา วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ

³ อาจารย์พิเศษ สำนักวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อีเมล : waranya.ko@kmitl.ac.th

The study of the personal development needs of student teachers at Phetchaburi Rajabhat University

Pathama Suktawee¹ Patrada Yapraser²
Waranya Kongpercha³

Abstract

This study aimed to 1) investigate the levels of the personal development needs of a student teachers at Phetchaburi Rajabhat University in the following four dimensions: physical, emotional, social, and intellectual. 2) The findings will be used to design a learning model to enhance students' potential. Data were collected using a 30-item personal development needs questionnaire with an overall reliability coefficient of 0.99. The sample group consisted of 217 first-year student teachers, selected through simple random sampling. The data were analyzed using mean and standard deviation statistics. The study revealed that the personal development needs of first-year teachers at Phetchaburi Rajabhat University were at a high level, with an average score of 3.73. When analyzed by specific dimensions, it was found that the students expressed the highest need for intellectual development ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.99), followed by emotional development ($\bar{X}=3.84$, S.D.=1.01), social development ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.97), and physical development ($\bar{X}=3.50$, S.D.=1.00), respectively.

Keywords: the personal development, student teachers, Phetchaburi Rajabhat University

---

¹ Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

² Department of Psychology, The International College, Payap University.

³ Special Lecturer, Office of General Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang (KMITL)
e-mail: waranya.ko@kmitl.ac.th

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ทุกสิ่งทุกอย่างพัฒนาก้าวหน้า ล้ำสมัย โลกหลังยุคใหม่ (Post-modernization) ทุกประเทศต่างพยายามสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศของตนให้มีความเป็นเลิศในทุก ๆ ด้าน มีการนำเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์เข้ามาประยุกต์ใช้ในทุกภาคส่วน ลักษณะของสังคมโลกยุคใหม่ เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดเป็นสังคมแบบย่อส่วนเนื่องจากข้อมูลที่ส่งถึงกันอย่างรวดเร็วทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีความใกล้ชิดและเกิดการผสมรวมของวัฒนธรรม และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาในโลกหลังยุคใหม่จะต้องฝึกผู้เรียนให้เข้าใจถึงความเป็นมนุษย์ชาติ ต้องสามารถพัฒนาจิตสำนึกของผู้เรียนในการค้นคว้าหาความรู้ตลอดเวลา รวมทั้งต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเสาะหาความรู้เพื่อบุรณการศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธงชัย สมบูรณ์, 2560)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) พบว่าปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุ แผนพัฒนา ฯ ฉบับนี้ จึงมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาบุคคลทุกช่วงวัย โดยหมุดหมายที่ 12 ของแผนพัฒนา ฯ คือ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตเพื่อมุ่งพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มีเป้าหมายเพื่อ 1) คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข 2) กำลังคนมีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต และ 3) ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี้, 2565) จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 13 ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคน สมรรถนะของบุคคลทุกช่วงวัย ซึ่งบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่ช่วยพัฒนากำลังคนทุกช่วงวัย คือ ครูผู้สอนในระดับชั้นต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนให้เต็มศักยภาพในทุกมิติ และยกระดับคุณภาพทางการศึกษา นำไปสู่การสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ ตอบโจทย์เป้าหมายที่ผู้ผลิตต้องการ ฉะนั้นครูจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถทั้งเชิงวิชาการและการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องข้องกับวิชาชีพครูเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและสามารถผลิตนักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป (อมราลักษณ์ คล้ายเรือง, วาสนา ชัดติยวงษ์ และ สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์, 2565) ฉะนั้นก่อนที่จะพัฒนาครูได้ จึงจำเป็นต้องศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูก่อน เพื่อจะได้พัฒนาให้ตรงประเด็น ตรงกับความต้องการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นสถาบันที่ผลิตบัณฑิตครูมาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2468 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2568 ครบ 100 ปี มีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการการผลิตบัณฑิตครูมาอย่าง

ต่อเนื่องเพื่อให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (2560 - 2579) ของมหาวิทยาลัย
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครูมีเป้าหมาย ดังนี้

- 1) บัณฑิตครูมหาวิทยาลัยราชภัฏมอ้อมีอัตลักษณ์ และสมรรถนะเป็นเลิศ เป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
- 2) บัณฑิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ สมบูรณ์ด้วยคุณลักษณะ 4 และถ่ายทอด/บ่มเพาะให้ศิษย์แต่ละช่วงวัย

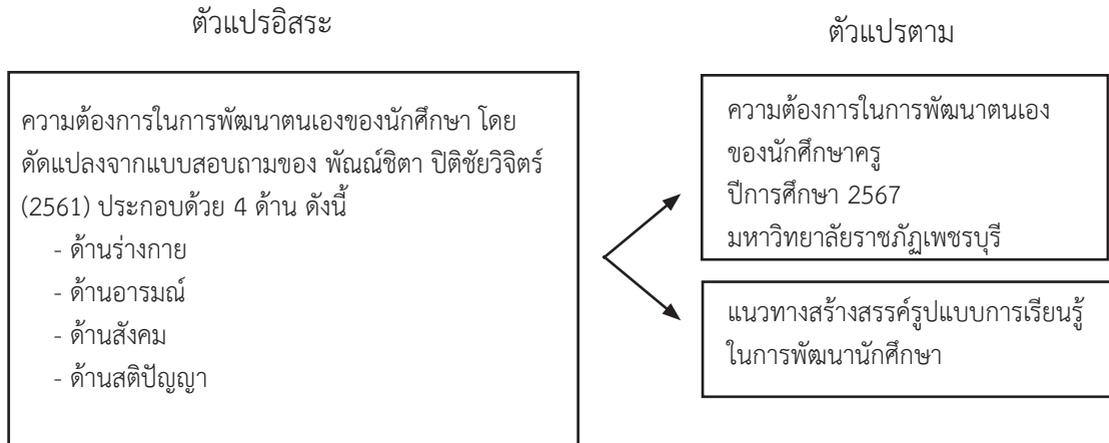
3) บัณฑิตครูมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าสู่วิชาชีพได้รับการเสริมสมรรถนะเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่าเป้าหมายทั้ง 3 ข้อ ล้วนเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาในการบ่มเพาะนักศึกษา ฉะนั้นการพัฒนานักศึกษาครูตั้งแต่อยู่ชั้นปี 1 จึงเป็นการเริ่มต้นการพัฒนาที่ดี การพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านตามพัฒนาการ 4 ด้าน ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เพราะเมื่อบุคคลมีความพร้อมก็จะสามารถพัฒนาและนำศักยภาพของตนเองมาใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ฉะนั้นการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ร่วมกับการปลูกฝังความคิด ทักษะคิด จรรยาบรรณ จึงนำไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในอนาคต สอดคล้องกับ พระพัฒนาพล สิริสุณโณ (เพ็ชรไชย) และ วิทยา ทองดี (2566) ที่อธิบายว่า การพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งพัฒนาครูให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ สามารถพัฒนาทักษะวิชาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีทักษะการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้ เป็นผู้พัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกทั้งยังต้องสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและบุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาตนเองเป็นความสนใจและความพยายามของบุคคลที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น การที่จะพัฒนานักศึกษาให้ตรงจุด ตรงประเด็นนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาก่อนเป็นอันดับแรก เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นไปพัฒนาต่อยอดและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงสนับสนุนให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ความต้องการพัฒนาตนเองด้านร่างกาย 2) ความต้องการพัฒนาตนเองด้านอารมณ์ 3) ความต้องการพัฒนาตนเองด้านสังคม 4) ความต้องการพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา ตามแนวคิดของ พันธุ์ชิตา ปิติชัยวิจิตร (2561) เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์รูปแบบการเรียนการสอนและพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะอย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- 2) เพื่อนำข้อมูลมาสร้างสรรค์รูปแบบการเรียนรู้อในการพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์รูปแบบการเรียนรู้ในการพัฒนานักศึกษามีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร : นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 517 คน

กลุ่มตัวอย่าง : นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยใช้สูตรการคำนวณจากการคำนวณ จากตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ได้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ซึ่งมีวิธีการปรับปรุงเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของ พัฒน์ชิตา ปิติชัยวิจิตร มาปรับให้เข้ากับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

2. ผู้วิจัยดำเนินการหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการในแต่ละด้านเป็นรายข้อ และให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามที่ปรับปรุง จากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในการให้คะแนน การคัดเลือกข้อคำถามโดยพิจารณาเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป พบว่า แบบสอบถามที่ปรับปรุงมีจำนวนข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 6 ข้อ และมีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51 - 5.00	หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเสร็จสิ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ จากค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนข้อคำถาม (Corrected Item Total Correlation) โดยพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.20 ขึ้นไป พบว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .555 ถึง .904 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.99

4. ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

สถิติที่ใช้ในขั้นตอนที่ 1

1. วิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence)

2. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total correlation) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation: rxy)

3. วิเคราะห์ค่าความเที่ยงโดยรวมและรายด้าน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (α -Coefficient)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยส่งลิงค์แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ให้ผู้สอนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ประชาสัมพันธ์ เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการพัฒนาพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู โดยไม่มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล และ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะตอบแบบสอบถามหรือไม่ก็ได้ โดยไม่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้และสิทธิอื่น ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างพึงจะได้รับต่อไป

3. ผู้วิจัยศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ในด้านต่าง ๆ

4. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

1) ร้อยละ (Percentage)

2) ค่าเฉลี่ย (Mean)

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปจัดระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 217 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 77.88 เพศชาย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 22.12

2. ผลการศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ตารางที่ 1 ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู (n = 217)

ด้าน	$\bar{X}$	.S.D	แปลผล
ด้านร่างกาย	3.50	1.00	ปานกลาง
ด้านอารมณ์	3.84	1.01	มาก
ด้านสังคม	3.69	0.97	มาก
ด้านสติปัญญา	3.88	0.99	มาก
ภาพรวม	3.73	0.99	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.73, S.D.=0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาครูมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านสติปัญญาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.88, S.D.=0.99) รองลงมา คือ ต้องการพัฒนาตนเองด้านอารมณ์ ($\bar{X}$ =3.84, S.D.=1.01) ต้องการพัฒนาตนเองด้านสังคม ($\bar{X}$ =3.69, S.D.=0.97) และต้องการพัฒนาตนเองด้านร่างกาย ($\bar{X}$ =3.50, S.D.=1.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองแยกตามเพศ (n = 217)

ด้าน	เพศชาย		แปลผล	เพศหญิง		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
ด้านร่างกาย	3.56	1.08	มาก	3.48	0.97	ปานกลาง
ด้านอารมณ์	3.94	1.04	มาก	3.80	1.00	มาก
ด้านสังคม	3.71	1.06	มาก	3.69	0.94	มาก
ด้านสติปัญญา	3.96	1.03	มาก	3.84	0.97	มาก
ภาพรวม	3.79		มาก	3.70	0.97	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู เมื่อแยกตามเพศ มีระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีเพียงด้านร่างกายที่มีระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน โดยเพศชาย มีระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.56, S.D.=1.08) และเพศหญิง มีระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.48, S.D.=0.97)

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งมียุทธศาสตร์ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา มีการอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 พบว่านักศึกษา มีความต้องการในการพัฒนาตนเองทุกด้านในระดับมาก ยกเว้นด้านร่างกายที่มีระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับปานกลาง เนื่องจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีสถานที่ให้นักศึกษาออกกำลังกายอย่างเพียงพอ อาทิเช่น สระว่ายน้ำขนาดมาตรฐานการแข่งขัน สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล และพื้นที่โดยรอบภายในมหาวิทยาลัยก็มีความร่มรื่น สามารถใช้เป็นพื้นที่เดินออกกำลังกายได้ อีกทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาภายในมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี และร่วมกิจกรรมของการแข่งขันกีฬา 4 สถาบันราชภัฏในเขตภาคตะวันตกเป็นประจำทุกปีทำให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองด้านร่างกายอยู่เสมอ และทั่วถึงทุกคน รวมถึงการที่มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีรายวิชาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและร่างกายให้นักศึกษาเรียน ทำให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เหล่านั้นกับตนเองได้ ซึ่งความพร้อมของสถานที่ภายในมหาวิทยาลัยส่งผลให้นักศึกษาได้ออกกำลังกายอย่างเพียงพอ จึงมีระดับความต้องการด้านนี้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ภาณุวัฒน์ ปากขำนิ, ทนงศักดิ์ ทองศรีสุข, อัจฉราภรณ์ เชื้อช้าง และปาริชาติ สัตย์ญารักษ์ (2564) กล่าวว่า ความพร้อมของสถานที่และอุปกรณ์ภายในมหาวิทยาลัยส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักศึกษา อีกทั้งนโยบายการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกาย พฤติกรรมการใช้เวลาว่างของนักศึกษาด้วยเช่นกัน

2. ด้านอารมณ์ นักศึกษาครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านนี้อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 อยู่ในช่วงอายุ 18-19 ปี ซึ่งเป็นเด็ก gen Z ที่เติบโตมากับเทคโนโลยีและสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ด้วยลักษณะพัฒนาการด้านอารมณ์ตามวัย วัยนี้ยังเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ไม่ดีนัก เมื่อรวมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ที่ต้องเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลา 2 - 3 ปี ขาดการมีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้ากับบุคคลอื่นที่อยู่นอกครอบครัว จึงอาจทำให้ขาดทักษะในการติดต่อสื่อสาร และปรับตัวเข้าหาผู้อื่น และขาดการควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ อีกทั้งเมื่อเข้าเรียนระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งผ่านช่วงวิกฤติของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ไปแล้ว ทำให้รูปแบบการเรียนปรับเข้าสู่แบบเดิมคือการเรียนในชั้นเรียนปกติ ส่งผลให้นักศึกษาครูชั้นปี 1 ต้องปรับตัวเป็นอย่างสูง นักศึกษาครูชั้นปี 1 จึงมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในด้านอารมณ์อยู่ในระดับมาก ซึ่ง ยุทธอ เล้าแม่, มยุรี ยิปาลี, เขมพัทธ์ ขจรกิตติยา, และ ภาชีนุภา บุญลาภ. (2564) อธิบายว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง การมองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการ

ของผู้อื่น รู้จักมารยาททางสังคม รวมถึงความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบไปด้วยความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขมีความภูมิใจในตนเองพอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ สอดคล้องกับ ภูวสิทธิ์ ภูววรรณ, เอกตระกูล แข็งแรง, ชนายนันท์ บุตรศรี, พิชญา ดุพงษ์ และ กิตติมา ลาภอนันต์บังเกิด (2563) ที่กล่าวว่า นักศึกษาชั้นปี 1 ต้องปรับตัวใหม่ในหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นสถานที่ รูปแบบการเรียน การคบเพื่อน การแบ่งเวลาในการร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่ออารมณ์และความเครียดของนักศึกษา จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม พบว่า นักศึกษาครูชั้นปี 1 ต้องการเรียนรู้วิธีการควบคุมอารมณ์ของตนเอง วิธีการอยู่รับมือและจัดการกับอารมณ์ของตนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์ด้านลบ และต้องการเรียนรู้การทำงานให้มีความสุขเมื่อต้องทำงานร่วมกับคนที่ไม่อยากร่วมงานด้วยและมีความเชื่อว่าถ้าสามารถจัดการและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีก็น่าจะทำให้การใช้ชีวิตในด้านอื่น ๆ ดีขึ้นตามด้วย สอดคล้องกับ สมจิตต์ เวียงเพิ่ม, แสงนภา บารมี, และ กชกร ฉายากุล (2567) ที่พบว่า ในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและกระบวนการคิด เมื่อนักศึกษาพยาบาลชั้นปี 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานทำให้นักศึกษาพยาบาลมีการควบคุมอารมณ์ตนเองดีขึ้น รู้จักและเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและมีความสุขในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น

3. ด้านสังคม นักศึกษาครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านนี้อยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ต้องมีการปรับตัวหลายอย่างทั้งในด้านการเรียน การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย และการพบเจอเพื่อนใหม่ ซึ่งก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน อีกทั้งนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ยังอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งยังเป็นวัยแห่งการค้นหาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของตนเองอยู่ ต้องการมีอิสระที่จะทำอะไรตามใจตนเอง ไม่ต้องการการบังคับ ต้องการมีกลุ่มเพื่อน ต้องการให้เพื่อนยอมรับความสามารถและความแตกต่างของตนเอง (ศรีประภา ชัยสินธพ, 2568) อีกทั้งการเรียนในระดับมหาวิทยาลัย นักศึกษาต้องรู้จักการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับ จิรัชติธร มุกดาเพชร (2565) ที่อธิบายว่า การทำงานเป็นทีมช่วยให้นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น เนื่องจากนักศึกษาได้และเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันในกลุ่ม ทำให้พัฒนาการในด้านการเรียนดีขึ้น และจากการทำงานร่วมกันยังส่งผลให้นักศึกษามีความสนิทสนมและเข้าใจเพื่อนในสาขาวิชามากยิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม พบว่า การที่นักศึกษาต้องการพัฒนาตนเองด้านสังคมในระดับมาก เนื่องจากนักศึกษามาจากต่างสถานที่ ต่างการเลี้ยงดู และเมื่อต้องมาอยู่ร่วมกับเพื่อนในหอพักภายในมหาวิทยาลัยที่ไม่สามารถเลือกเพื่อนร่วมห้องเองได้ และเพื่อนแต่ละคนก็มีความเป็นตัวของตัวเองสูงจึงต้องเรียนรู้พฤติกรรมของเพื่อน และปรับตัวเข้าหากัน ซึ่งบางครั้งเพื่อนก็ไม่เข้าใจและไม่ยอมรับ รวมถึงยังมีเพื่อนบางส่วนไม่ยอมรับเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศ ทำให้การทำงานร่วมกันมีข้อขัดแย้งบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับ ธเนศ แม้นอินทร์ (2564) ที่ศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา

และพบว่า นักศึกษาต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบัน ต้องแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมที่สถาบันกำหนด ขึ้น ต้องทำความรู้จักและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อน จึงต้องมีการปรับตัวทางสังคม

4. ด้านสติปัญญา นักศึกษาครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านนี้อยู่ในระดับมาก เนื่องจากพื้นฐานความรู้เดิมของนักศึกษาครูชั้นปี 1 แต่ละคนไม่เท่ากัน การที่นักเรียนได้เรียนร่วมกับเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่า หรือมีทักษะบางอย่างที่สูงกว่าทำให้นักศึกษาเกิดความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา ดังนั้นจึงเกิดความสนใจที่จะเพิ่มเติมความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการเรียน ทั้งศาสตร์ที่อยู่ในสาขาวิชาที่เลือกเรียน และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งกระบวนการคิด การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ก็เป็นอีกหนึ่งทักษะที่นักศึกษาครูยุคใหม่ควรมี สอดคล้องกับ กันยารัตน์ เมืองแก้ว (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ที่มีมุมมองต่อการส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมของตนเองด้านสติปัญญา ว่า การพัฒนาพฤติกรรมตนเองด้านสติปัญญา คือ การคิดอย่างมีเหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ รู้จักหาวิธีการจัดการรับมือกับปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ด้วยปัญญา และมีเทคนิควิธีการพัฒนาการเรียนอย่างเหมาะสม และ จุติพร อัครโสวรรณ (2565) ที่พบว่าในการพัฒนาตนเองของนักศึกษานั้น บางครั้งไม่สามารถทำเองได้ทั้งหมด ต้องอาศัยผู้อื่นช่วยกระตุ้นบ้าง ทางด้านสติปัญญาก็เช่นกัน การสร้างนิสัยในการพัฒนาตนเอง เช่น การอ่านหนังสือ จะช่วยให้ นักศึกษาพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา และนำไปสู่การหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองต่อไป

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูช่วยให้ผู้สอนทราบความต้องการและสามารถเป็นแนวทางจัดรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายให้นักศึกษาได้ ซึ่งครูผู้สอนแต่ละรายวิชาจำเป็นต้องออกแบบรายวิชาของตนเองให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูให้แก่ นักศึกษาครู สอดคล้องกับ Imran, R., Fatima, A., Salem, I. E., & Allil, K. (2023, ABSTRACT) กล่าวว่า ภายหลังจากสถานการณ์ โควิด-19 รูปแบบการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาต้องมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยสถาบันการศึกษาต้องส่งเสริมและสร้างสรรค์รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษา ควรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในกระบวนการเรียนการสอน และ เน้นการเรียนรู้แบบผสมผสานมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำข้อมูลผลจากการศึกษาระดับความต้องการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ทั้ง 4 ด้าน ไปเป็นข้อมูลในการออกแบบกิจกรรม การเรียนการสอน หรือ จัดกิจกรรมอบรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพที่เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ด้าน

2. สามารถนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษารายบุคคลด้วยกระบวนการการให้การปรึกษา หรือการจัดกิจกรรมเฉพาะทาง เพื่อส่งเสริมนักศึกษาทั้งทางวิชาการและด้านทักษะชีวิต
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป
  1. การวิจัยครั้งนี้เน้นไปที่นักศึกษาครูชั้นปี 1 เพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่มีข้อมูลของนักศึกษาครูชั้นปีอื่น ๆ จึงควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกชั้นปี
  2. สร้างสรรค์รูปแบบการสอนหรือวิธีการที่ช่วยให้นักศึกษาพัฒนาตนเองได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาจแยกเฉพาะในแต่ละด้านเพื่อความละเอียดของข้อมูล

บรรณานุกรม

- กันยารัตน์ เมืองแก้ว. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 11(2), น. 197 – 215.
- จตุพร อัครโสวรรณ. (2565). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาตนเองโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 14(1), น. 170-183.
- จีรัชติธ มุกดาเพชร. (2567). การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค (STAD). *Suan Sunandha Asian Social Science Journal*. 18(1), น. 13 – 22.
- ธเนศ แม้นอินทร์. (2564). การปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต*. 16(2), น. 75-91.
- ธงชัย สมบูรณ์. (2560). โลกหลังยุคใหม่: การศึกษาไทยที่ควรเป็น! (Post-Modernization: Thai Education It Should Be!). *มติชน*. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2567, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_783896.
- พัฒนชิตา ปิติชัยวิจิตร. (2561). การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- พระพัฒนาพล สิริสุวณโณ (เพ็ชรไชย) และ วิทยา ทองดี. (2566). การพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 8(1), น. 757 – 766.
- ยุชรอ เล้าแม่, มยุรี ยิปาโล๊ะ, เขมพัทธ์ ขจรกิตติยา, และ ภาชีน่า บุญลาภ. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักศึกษายาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารวิจัยการพยาบาลและสุขภาพ*. 22(3), น. 135-146.

สมจิตต์ เวียงเพิ่ม, แสงนภา บารมี, และ กชกร ฉายากุล. (2567). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล. **วารสารสุขภาพและการศึกษาพยาบาล**. 30(3), น. 56-71.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรื.(2565).**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)**. ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2567, จาก https://www.bic.moe.go.th/images/stories/pdf/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ_ฉบับที่13_4-11-2565.pdf

ภาณุวัฒน์ ปากขำนิ, ทนงศักดิ์ ทองศรีสุข, อัจฉราภรณ์ เชื้อช้าง และปาริชาติ สัตย์ญารักษ์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. **วารสารวิชาการธรรมทรรศน์** 21(2), น. 13-26.

ภูวลีทิพย์ ภูลวรรณ, เอกตระกูล แข็งแรง, ชนานันท์ บุตรศรี, พิษญา ดุงพงษ์ และ กิตติมา ลาภอนันต์บังเกิด. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเครียดของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 15(3), น. 105-118.

ศรีประภา ชัยสินธพ. (2568). **สภาพจิตใจของวัยรุ่น**. ค้นเมื่อ 5 มกราคม 2568, จาก <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramamental/generaldoctor/06062014-0847>

อมรลักษณ์ คล้ายเรือง, วาสนา ชัตติยวงษ์ และ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2565). การพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษากลุ่มที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 7(2), น. 254-269.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3), pp. 607-610.

Imran, R., Fatima, A., Salem, I. E., & Allil, K. (2023). Teaching and learning delivery modes in higher education: Looking back to move forward post-COVID-19 era. **The International Journal of Management Education**. 21(2), 100805. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2023.100805>